

UNA OLIMPIADA QUE NO SE CELEBRÀ

Divuit dies de juliol

En vespres d'una Olimpíada que és font de polèmica a Barcelona, ara tot just fa cinquanta anys d'una altra que no es pogué celebrar per l'esclat de la revolta militar del 36: La I Olimpíada Popular de Barcelona, que volgué ser una contestació a la celebrada a Berlín.

Carles Ruiz

Matinada de diumenge 19 de juliol del 1936. Impremta de la Casa de la Caritat. Lluís Correal pica en la linotípia els textos del *Butlletí Oficial de la Generalitat* que ha de sortir l'endemà. De colp, la sirena d'una fàbrica trencà, «com el plany d'un nen petit», l'assossec d'aquella nit calorosa. De seguida s'hi afegiren d'altres crits i la gent, pel to, anava enumerant en veu alta la seva procedència: La Seda, La Maquinista, Fabra i Coats... el regiment de Pedralbes s'havia rebel·lat i s'adreçava per l'Avinguda Diagonal cap al centre de la ciutat.

L'aixecament, tantes vegades esperat, s'havia produït. «Va ser el senyal perquè tothom sortís amb el que pogués per lluitar, per fer vaga, per fer el que fos necessari». Malgrat el consell de les monges de la Casa de la Caritat, «no sortiu, ens deien», Lluís Correal sortí al carrer i travessà la ronda de Sant Antoni. «Ja hi havia barricades i gent amagada als portals. Hi havia trets i una bala em va passar a un pam del cap. Era la primera vegada que la sentia tan a prop i em vaig impressionar.» Lluís Correal tenia setze anys i, com milers de joves catalans, estava il·lusionat a participar en l'exhibició gimnàstica que hores més tard hauria d'obrir l'Olimpíada Popular de Barcelona. «La guerra es va emportar aquesta i d'altres il·lusions. S'ho va emportar tot.»

Unes vint mil persones, entre participants i assistents, havien arribat a Barcelona els dies anteriors. En tan sols tres menes, la ciutat s'havia esforçat per organitzar la Setmana d'Esport i Folklore o l'Olimpíada Popular, que tindria lloc del 19 al 26 de juliol. Joves obrers de diferents països havien vingut atrets per l'oferta esportiva i política dels Jocs. Tots coincidien en un punt: el seu antifei-

Publicitat aèria de l'Olimpíada.

xisme. Per això havien vingut: s'havia de contrarrestar l'impacte propagandístic de l'Olimpíada de Berlín, amb la qual Hitler volia impressionar el món.

L'Olimpíada Roja

El 22 d'abril, el comitè Català pro Esport popular, adreçà una carta al president del Consell de Ministres de la República. El text feia algunes objeccions contra la participació d'Espanya en l'Olimpíada de Berlín. Segons la carta, el govern de la República no podia subvencionar amb 400.000 pessetes la delegació que hauria d'anar-hi, perquè havia estat una decisió del govern radicalcedista del bienni negre. «Les forces democràtiques del món sencer són contràries a la participació i, per tant, l'Espanya democràtica no pot ni ha de participar en l'Olimpíada de Berlín, perquè aquesta

no és una Olimpíada, no és la festa esportiva de la fraternitat, sinó que és una demostració feixista, preparada sota el signe de la guerra i el fratricidi.» La carta finalitza proposant que el govern subvencioni l'Olimpíada Popular. Tres noms la signen: Jaume Miravittles, Gumersindo Brunet i Luis Otín. El primer seria nomenat, un mes després, secretari del Comitè Organitzador de Barcelona i seria portaveu i encarregat de la propaganda del govern de Lluís Companys.

La proposta trigà a obrir-se camí en les esferes oficials: les eleccions a la presidència de la República hi eren un obstacle.

El dia 1 de maig, representants d'organitzacions populars i de partits marxistes van demanar a Azana una definició respecte a l'assistència a Berlín i l'Olimpíada Popular. Azana

va ser molt clar: «L'assumpte hauria de resoldre's a les Corts». Va ser el 20 de maig quan el diputat per Barcelona de l'ERC, Josep Antoni Trabal, plantejà per primera vegada a les Corts el tema. Això sí, ho va fer amb molta subtilesa. Després de denunciar l'estat de l'ensenyament a Tànger, «on només hi ha vuit mestres per vuit mil ciutadans», va demanar al ministre d'Instrucció Pública que les 400.000 pessetes «fossin assignades per a organitzar una veritable campanya en pro de la cultura física». Una setmana abans, Jaume Miravittles s'entrevistà amb Azana a Madrid i el futur president de la República es va mostrar conforme amb els projectes del Comitè Català pro Esport Popular. Barcelona intentaria donar rèplica, en la mesura de les seves possibilitats, que eren poques, a l'Olimpiada de Berlín.

Aquesta decisió del govern de la República no va agradar als sectors conservadors, que es van oposar sistemàticament a la celebració de l'Olimpiada Popular, la qual anomenaven «L'Olimpiada Roja» o «L'Olimpiada Jueva Internacional». *La Veu de Catalunya*, portaveu de la Lliga, deia al respecte: «La situació és, tristament, ben clara. Amb l'organització de l'Olimpiada Popular, els esquerrans i els comunistes han malmès totes les probabilitats que Barcelona tenia d'ésser la ciutat de l'Olimpiada que ha de celebrar-se d'ací a quatre anys. I més: per culpa dels esquerrans i dels comunistes, passarà damunt la nostra ciutat un estigma tal, que la impossibilitarà per sempre d'ésser la ciutat de les Olimpíades veritables. Aquest serà l'efecte de la Comèdia esportiva que, amb la subvenció oficial del govern del Front Popular, es prepara a la nostra ciutat».

De fet, Berlín i Barcelona eren les ciutats favorites per obtenir la candidatura als Jocs Olímpics del 1936. El Comitè Olímpic Internacional es va reunir a Barcelona dies abans de la proclamació de la República. Jaume Miravittles, que avui té 80 anys i està ingressat des de fa sis mesos, afirma, en un dels seus llibres que «estava en l'acord tàcit de la majoria dels delegats que Barcelona fos escollida com a organitzadora dels Jocs del 36. El baró Güell, germà de l'ex-alcalde de Barcelona i delegat del COI a Espanya, en

portava les gestions. Amb la proclamació de la República, el baró s'exilià i l'intent s'esvaí. Fou aleshores quan es va decidir de fer els Jocs a Berlín». Era el segon intent que la ciutat de Barcelona feia per a organitzar uns Jocs Olímpics. La primera vegada va ser el 1920, quan la Mancomunitat encarregà a Josep Elies de fer gestions «davant el Comitè Olímpic Internacional de Brussel·les per a la celebració de la propera Olimpiada en la nostra ciutat», segons consta en un document inèdit d'aquesta institució catalana. I amb aquest encàrrec se'n va

anar el senyor Elies cap a Amberes, on se celebrava aquell any els Jocs. En aquella ocasió, el projecte tampoc no cristal·lità.

Amb el suport del govern de la República, de la Generalitat i de l'Ajuntament de Barcelona, el Comitè Organitzador inicià la seva tasca. Integren aquest Comitè, entre d'altres, Josep Antoni Trabal —president—, Jaume Miravittles —secretari, Pere Aznar, Luis Meléndez, Manuel Valdés i Ramon Mercader del Río, que el 1940, sota el nom de Jackson Mornard, assassinà Trotski a Mèxic.

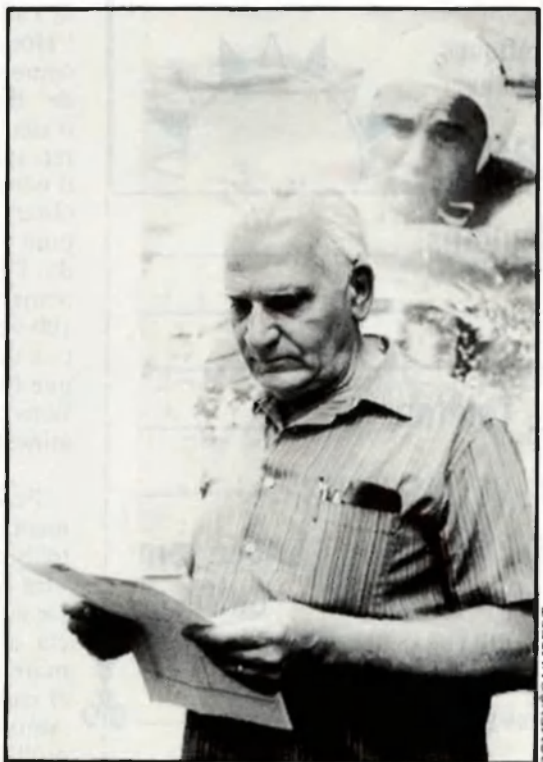

Dalt, delegacions estangeres tornant al seu país, després de la supressió de les Olimpíades. Baix, Lluís Correal.

Les adhesions a l'Olimpiada Popular començaren a arribar. Jean Cassou i André Malraux van passar els darrers dies del maig a Barcelona. Cassou declarà: «Entre Berlín i Barcelona no es pot dubtar. S'ha d'anar a Barcelona, terra lliure».

Uns capitans amables

Durant tot el mes de juliol es van rebre les adhesions de les delegacions de l'Estat espanyol i d'altres nacions. Va ser molt important el suport que tant l'URSS com la França del Front Popular van donar. Anglesos, alemanys, belgues, nord-americans, txecs, austríacs, palestins, alsacians, asturians, gallecs, bascs... hi podien participar equips regionals, nacionals i internacionals. La premsa donava comptes diàries dels nous adherents: «Del pro-

DOMÈNEC UMBERT

L'ESTIU ACTIU '86

ACCIÓ CULTURAL DEL PAÍS VALENCIÀ

• COLONIES

Per a xiquets i xiquetes de 8 a 14 anys.

- 1a. quinzena de juliol Penyagolosa.
- 2a. quinzena de juliol
- 1a. quinzena d'agost Guardamar

Preu: 15.000 pessetes per als socis d'ACPV i 17.000 per als no socis.

• CIRIT

Trobades amb Ciència organitzades per la C.I.R.I.T. de la Generalitat de Catalunya amb la col·laboració d'A.C.P.V.

Del 30 de juny al 27 de juliol

Jornades de treball, per a estudiants de 3er. de BUP i 2on. curs de 2on. grau de FP, amb investigadors i professors universitaris. Conferències, col·loquis, visites, etc. Durada: una setmana. Preu: 6.000 pessetes, a part del desplaçament.

• UNIVERSITAT EUROPEA

Per a joves de 15 a 17 anys, del 16 al 26 d'agost. PRADA del Conflent.

Es tracta d'una proposta educativa innovadora en el camp de les experiències didàctiques: aprendre a conèixer el món físic i el món social, arribar a estimar els paisatges i la història dels nostres països.

PREU: 1000 ff

• PRADA 86

Universitat Catalana d'Estiu.
PRADA del Conflent del 16 al 26 d'agost

Seccions d'animació · Monogràfiques
Generals · Tallers

PREU: 1500ff

FULL DE PREINSCRIPCIÓ

Nom: _____ Cognoms: _____

Edat _____

Adreça _____ Núm _____

Localitat: _____ Telèfon: _____

ACTIVITAT A LA QUE VOL ASSISTIR: _____

COLONIES: 1er. torn 2on. torn 3er. torn

UNIVERSITAT EUROPEA PRADA 86 CIRIT

Envieu aquest full ràpidament a: ACCIÓ CULTURAL DEL PAÍS VALENCIÀ

Carrer de Moratín, 15, porta 8a. · 46002 València

Més informació al telèfon 96/351 17 27

tecorat espanyol al Marroc vindrà el nadador «el Moro», que va travessar l'any passat l'Estret de Gibraltar»... «Els esportius de Navarra treballen amb una gran entusiasme per tal de preparar llur participació a l'Olimpíada. El boicot que sofreixen dels organismes oficials (gestors carlins dels ajuntaments i la Diputació), els dificulta enormement»... «L'Associació esportiva Akkabi, que aplega totes les societats esportives i gimnàstiques jueves d'Àustria, ha decidit negar als seus membres l'autorització per a participar en els Jocs de Berlín, ja que «aquesta participació no és compatible amb la concepció jueva de l'honor». Entre les principals anècdotes es destaca el cas d'un club de futbol de Madrid que va arribar a Barcelona passant-se la pilota.

Les entrades es van posar a la venda dimarts 7 de juliol. Es va establir una entrada general de 6 pessetes, que donava dret a assistir a totes les manifestacions de la Setmana. Mentre s'acostava el dia de la inauguració, el Comitè Organitzador intentava resoldre els problemes d'última hora. Els esportistes estrangers s'allotjarien a l'Hotel Olímpic de la plaça d'Espanya i a l'Estadi, i els del país, als hotels 1 i 2 del recinte de l'Exposició de Montjuïc. Tanmateix, el servei de menjador es faria al Palau de les Missions —per als estrangers— i al mateix estadi per als esportistes de l'estat.

Una prova de la rapidesa amb què es va fer tot és el condicionament de l'Hotel Olímpic. Les obres van començar el dia 24 de juny. S'havia de fer les conduccions d'aigua i d'electricitat i, a més, reparar les parets que foren metrallades la nit del 6 d'octubre del 1934. Cent cinquanta obrers van treballar per posar a punt l'edifici. Segons afirma un diari de l'època, «s'han instal·lat 2.000 penja-robes, 400 miralls, 250 lavabos, 100 water-closets, 800 llums, 500 metres de línia general elèctrica...». Pel que fa al menjar, el Palau de les Missions tenia previst oferir «dos torns de minestra de 3.000 menjades cada un».

Però encara hi feia falta allotjaments. Carles Fontserè, conegut cartellista, ens parla d'aquest problema: «En Miravittles va anar a Capitanía General per demanar llits per a col·locar a l'Estadi. Ell vivia aleshores al mateix Estadi. Va tenir contacte amb el capità Lizcano de la Rosa, López Amor, i va fer amistat amb aquests militars que, precisament, poques set-

manes després eren els caps de l'aixecament militar a Barcelona. Van ser fets presoners i afusellats al camp de la Bota. El Miravittles hi va anar com a delegat de les milícies antifeixistes per signar la mort, i es va trobar amb la mirada d'aquests capitans que havien estat molt amables.

Mentrestant, el problema de l'allotjament s'anava solucionant, s'acabaven d'instal·lar els 60 aparells de telèfon que connectaria l'Estadi amb la

El dinou

«Alguns dels esportistes que van venir a participar a l'Olimpíada es van enrolar en la columna Durruti amb nosaltres. Un d'ells, el Ramon, que tenia 16 anys, era un cas curiós. Ell era asturià i van matar els seus pares a la Revolució d'octubre. Llavors, com d'altres nois, se'l van portar a l'URSS i ara, amb motiu dels Jocs, havia tornat. La columna va sortir el dia 24 de juliol. Jo anava amb el Ra-

lien», a lluitar contra l'aixecament feixista.

Aquella nit del 18-19 de juliol els participants s'havien anat a dormir d'hora. En sentir els primers trets, els esportistes que s'allotjaren a l'Hotel Olímpic van sortir a la plaça d'Espanya. Els alemanys es van organitzar de seguida. Josep Alomar, llavors militant de les Joventuts Socialistes Unificades, afirma que també van participar estrangers a les columnes comunistes. «Era gent jove molt polititzada i volia lluitar contra Hitler immediatament. Aquella nit, diguem-ne, va començar a Barcelona la història de les Brigades Internacionals. De seguida es van formar columnes, entre elles una que anomenaven 19 de juliol, que estava formada per 13 centúries, i la número 13, formada per estrangers, es deia centúria Thelman, en record del secretari general del Partit Comunista Alemany, empresonat i assassinat posteriorment pel règim nazi».

«Aquella nit es van acabar moltes coses», diu amb veu baixa Navarro, que mai no podrà oblidar aquella matinada. «Jo anava amb un vestit i amb una corbata, perquè era dissabte i anava a ballar. Però, de primer vaig passar per la cruïlla del passeig de Gràcia amb la Diagonal, on hi havia una

L'aviació que anuncià l'Olimpíada, transformada ràpidament en arma de combat.

resta del món. La casa Philips Ràdio s'havia encarregat del servei d'altaveus i ja s'utilitzava per als assaigs de la sessió inaugural. Dijous 16 de juliol, fou sabotejat el servei de megafonia i s'hagué de suspendre l'assaig. Seria el darrer.

La ciutat era tota plena de cartells que anunciaven l'Olimpíada Popular. Hans Eisler va compondre la música de l'Himne dels Jocs. Eisler, que estudià amb els mestres vienesos de la primera dècada de segle, es lligà posteriorment amb els expressionistes alemanys, i treballà amb Bertolt Brecht, musicant algunes de les seves obres. La lletra, la va escriure Josep Maria de Segarra: «No és per odi, no és per guerra/que venim a lluitar a cada terra./Sota el cel blau/l'únic mot que ens escau/és un crit d'alegria: la pau.»

mon a dalt de l'autobús, anàvem parlant. La columna s'aturà a las Ventas i Durruti trucà a la Generalitat perquè volia dos avions per entrar a Saragossa, on esperaven els rebels. Van dir que sí, que vindrien. Vam baixar dels autobusos i vam seure a les cunetes.

Més tard vam sentir el soroll d'avions i vam pensar que eren els nostres. Llavors, quan els teníem a sobre, van començar a llançar bombes de mà. Van fer una matança. El Ramon portava un casc de l'exèrcit i tirava als avions. Un carrabiner va dir que no disparéssim. El Ramon continuà disparant. Estava molt a prop meu i de colp un tros de metralla li incrustà el casc en el cap». Navarro és un vell militant de la CNT. El sabater de Tolosa, com li diuen, recorda que molts esportistes es van quedar, «perquè vo-

caserna de la Guàrdia d'Assalt. Feia tres dies que hi muntàvem guàrdia. Vigilàvem tant els de Pedralbes com els d'Assalt. Llavors, va arribar un cotxe amb companys de la CNT i van cridar «¡que ja vénen els rebels!». També ho va sentir la Guàrdia d'Assalt i va ser emocionant. Al crit de ¡Visca la República!, va sortir de la caserna una companyia de cavalleria per enfrontar-se al regiment. Malgrat aquesta oposició, el regiment de Pedralbes va arribar a la plaça de Catalunya i es van ficar dins el Café Colon. Nosaltres vam ocupar la Telefònica i els vam atacar fins que es van rendir». La Blanca, companya del Navarro durant més de cinquanta anys, l'esperava en una sala de ball. «No hi havia cap home». Aquella nit, la sala del cine Coliseum era gairebé buida. Només tres o quatre despistats veien com s'ho feien Ruth Chatterton i Otto Kruger en *Adéu al passat*. □